

DCIDOB

Haureu notat un cert canvi en l'aspecte de la presentació de la nostra revista. És tan sols una indicació. El que sí us volem expressar són les raons per les quals creiem oportú reorientar la nostra publicació.

La raó principal i de fons d'aquesta nova etapa del Dossier, que a partir d'ara en direm DCIDOB, és per un cantó, la de potenciar àmbits temàtics fins avui escassament tractats a les nostres pàgines, i per l'altre, posar a l'abast dels nostres lectors actuals i potencials l'important contingent informatiu que CIDOB desplega.

Quant a l'ampliació temàtica hi destacarem tot allò que fa referència a la Cooperació Internacional —des de projectes de cooperació fins a l'educació del voluntariat— ja que a l'entorn d'aquesta vessant concreta de participació internacional si troba el nostre compromís, en línia però, de la reflexió i activitats que el nostre centre promou. Així mateix aquesta remodelació neix de la convicció de les possibilitats i participa permanentment d'un ampli camp temàtic de les «qüestions internacionals», suportat per un notable fons documental i des de fòrums diversos. Seminaris com el de la Perestroika, on va la Unió Soviètica?, celebrat recentment a la nostra seu i que tant ressò ha tingut, o bé el de «Proceso y problemas del desarrollo en América Latina», etc... Conferències i debats, a més de tot el nucli estable del treball Cidob, donen abastament per estimular una publicació d'alt interès.

Si junt a les consideracions anteriors hi afegim el fet de comptar amb més de quatre anys de Dossier, circumstància que ens permet fer una relectura del treball fet, i haver aconseguit una estabilitat en la redacció, estem segurs que assolirem la fita que tota publicació persegueix: interessar.

COOPERACIÓ INTERNACIONAL JUVENIL

Conscients que la solidaritat internacional és un valor que cal educar i potenciar entre les capes més joves, enguany, la nostra entitat —el CIDOB— conjuntament amb l'Àrea de Joventut de l'Ajuntament i el Consell de la Joventut de la nostra ciutat, hem endegat un projecte mitjançant un conveni i el finançament aconseguït per aquest fi, amb el suport de la Secretaria de Estado para la Cooperación, que sota el nom de «Cooperació Internacional Juvenil» pretén assolir i desenvolupar els següents objectius:

1) Informar i orientar sobre temes relacionats amb la cooperació, l'educació pel desenvolupament, participació en projectes, etc.

L'edició de l'ABC de la Cooperació Internacional Juvenil, és una primera publicació que permet a l'usuari esbrinar el concepte de cooperació, quins requisits s'han de menester per ser cooerant via governamental, la situació actual de la cooperació a casa nostra i els organismes no governamentals que s'hi dediquen.

En la mateixa línia, l'ABC dels Camps de Treball, informa al lector de les possibilitats per poder participar en camps de treball de solidaritat, cooperació i d'altres activitats de sensibilització.

A partir del dia 3 de novembre, els joves podran adreçar qualsevol consulta que faci referència a aquests temes, al **punt d'informació** que estarà obert tots els dilluns, dimecres i divendres de 4 a 8 del vespre, als locals del **CIAJ**, carrer d'Avinyó 7, 08002 BCN, telèfon 301 1221.

2) Fomentar els intercanvis juvenils com element interrelacionador de cultures, de realitats socials i problemàtiques econòmiques diferents.

Està previst un primer intercanvi, la darrera quinzena de gener o la primera

de febrer de 1989, amb un grup reduït de joves xilens.

3) Llançament d'una campanya del 0,7% adreçada a totes les entitats juvenils de la ciutat, perquè destinin aquest percentatge dels seus pressupostos a apadrinar un projecte propi amb alguna associació del Tercer Món o bé destinar-lo a algun dels projectes que gestionen les ONG.

La cooperació internacional és una necessitat cada cop més present en la ment de molts/es ciutadans/es. Hom no pot quedar-se impassible enfront les situacions d'injustícia, misèria i explotació que pateixen els països de l'àrea sud del nostre planeta, entre d'altres raons, perquè el sistema on nosaltres vivim, és manté a costa del detriment de l'anomenat Tercer Món.

Els mitjans de comunicació s'encarreguen de trametre una visió fatalista, punyent, que fereix en si mateixa; però no ens deixem enganyar: la situació paupèrrima d'aquests països és la conseqüència immediata del benestar que gaudeix una petita àrea del globus, si comparem la totalitat de la població i l'extensió del territori d'una banda i l'altra.

Economistes, sociòlegs, historiadors,... homes i dones de saber, defen-

sen un canvi seriós en l'actual ordre econòmic internacional que ha abocat gran quantitat d'éssers humans a l'expressió mínima de subsistència. Obligar aquestes economies a pagar el deute extern, és atemptar directament contra els drets humans.

Des de les nostres possibilitats de gent del carrer, podem contribuir a aquest canvi participant activament en campanyes, activitats, actes de suport, boicots, etc. conduïts a sensibilitzar l'opinió pública, només aquesta pot aconseguir per mitjà de la seva pressió que els poders públics, més propers a la vida quotidiana com a ciutadans/es que som, modifiquin les seves directrius vers el tema que ens ocupa. Estar organitzat/da permet aprofitar més els recursos, els esforços. Podem crear nous grups o bé afegir-nos als organismes ja existents; podem fer córrer la imaginació i donar idees o bé seguir aquelles que ens complauen; podem gestar projectes o dur-los a terme, podem...

Aprofitant que Barcelona té un moviment juvenil organitzat, els responsables del projecte esperem contribuir perquè el potencial de gent jove esdevingui actiu en el camp de la cooperació i la solidaritat internacional.

COOPERACIÓ INTERNACIONAL JUVENIL

COOPERACIÓ DE CATALUNYA AMB XILE

Des de CIDOB aquest curs, com a resposta a diversos contactes, que hem anat tenint amb persones de Xile, ens proposem cooperar en una sèrie d'iniciatives que porten grups i entitats del mateix Xile.

Hem començat la col·laboració per un projecte d'ampliació i consolidació d'un centre d'estudis i capacitació laboral anomenat CESCAL. Va dirigit a un barri de la ciutat de Quilpué prop de Viña del Mar en la regió de Valparaíso, on l'atur afecta un 60% de les famílies. En unes 10.000 d'aquestes creix per aquesta causa la marginació i es donen algunes formes dramàtiques de nivell de vida infrahumana.

Hem editat un full amb les dades principals del projecte i amb l'exposició detallada de l'aportació econòmica que ens sol·liciten. Són 3.600.000 ptes. Tot-hom qui vulgui col·laborar pot fer arribar a CIDOB la seva aportació, o bé ingressar-la al compte corrent núm. 0009481-40-1 de la Caixa de Barcelona (Oficina central: Diagonal 530, 08006 Barcelona).

Tenim en perspectiva tres projectes més que, com aquest primer, tenen per finalitat reforçar a entitats i associacions que treballen per a la promoció dels barris de ciutats xilenes.

Existeix també un grup que es reuneix una vegada al mes per anar impul-

sant la sensibilització a l'entorn d'aquests projectes i mantenir el contacte i la relació amb els xilens que porten la realització dels projectes.

Les persones interessades en la cooperació amb Xile i amb altres països i que vulguin rebre més informació o formar part de grups d'agermanament, poden adreçar-se a CIDOB-departament de cooperació.

QUILPUÉ — a 25 Kms de Valparaíso i 7 de Viña del Mar— amb pocs anys ha passat de ser un poble petit a una ciutat de 150.000 habitants. Amb un 60% d'atur que afecta a unes 10.000 famílies, cada dia creix la marginació i arriba a formes dramàtiques de nivell de vida infrahumana.

Fa quatre anys ha començat a funcionar el Centre «CESCAL».

- Dona reforç escolar als infants.
- Capacita en Tallers d'oficis a adolescents i joves.
- Ofereix cursos de formació als adults.
- Contribueix a la promoció de les famílies i de les organitzacions locals per a defensar els drets i les necessitats més urgents de la població.

Ara CESCAL es proposa d'obrir dos nous tallers; d'electricitat i de llauneria. CIDOB ens fem portaveu d'aquest projecte. De fet la cooperació entre Catalunya i la zona de Quilpué té una llarga història que comença l'any 1963.

Aportació sol·licitada

- **Equipament** (instruments i material de treball):
per al 1988: 810.000
per al 1989: 480.000
- **Funcionaments dels dos nous tallers:**
per al 1989: 1.200.000 ptes.
per al 1990: 1.200.000 ptes.
Total: 3.690.000 ptes.
15.000 ptes. cada trimestre és el cost de cada alumne.

La vostra col·laboració econòmica és necessària perquè el projecte de CESCAL pugui anar endavant

No són només diners que aportem. És la nostra voluntat d'agermanament amb el poble xilè, injustament tractat en el mal ordre internacional.

És la nostra solidaritat i el nostre suport als qui treballen per l'evolució social i econòmica de Xile.

Amb la nostra aportació ajudem a compartir l'esperança i il·lusió de construir futur, per més adverses que siguin les circumstàncies. ■

UN LLIBRE QUE CAL LLEGIR

**Jon Bennet i Susan George,
La maquinaria del hambre
1988, El País, Aguilar, pgs. 298**

És un llibre editat en anglès el 1987 amb informació plena d'actualitat sobre el problema escandalós de la fam en el món. Jon Bennet és periodista. Susan George és professora a l'Institut Transnacional d'estudis polítics amb seu a Washington i Amsterdam a la vegada.

La fam no és natural al nostre món, està provocada pel mateix poder de l'home. El llibre desfà el mite que hi ha fam perquè el món està superpoblat i som massa gent, o perquè escassegen els aliments o bé hi ha terres tan àrides i el clima ha estat dolent aquests últims anys. Són factors que compten, però les causes determinants de la fam en el nostre món no són aquestes.

En els capítols del llibre es fan servir estudis concrets dels processos socials viscuts aquesta època al Sudan, Bangladesh, Nicaragua, Brasil i en capes de la mateixa pagesia dels Estats Units, per examinar quines són les veritables causes de la fam i mostrar el poder de les forces que constantment lluiten per afavorir uns i destruir els altres.

El discurs dels autors ens descobreix com hi ha prou existències de queviures perquè es pugui alimentar tota la població mundial ara i els anys venidors. El mal està en la forma de produir i de distribuir els aliments. Són les decisions sobre com es produeix i distribueix el menjar en el món que determinen qui podrà viure amb abundància i qui haurà de malviure, qui podrà subsistir i qui haurà de morir de gana.

Conscients del problema i de les estructures que el fabriquen, els autors no resten en la lamentació, la resignació o la caritat. A aquest respecte citen la frase del bisbe Helder Câmara: quan dono de menjar als pobres, m'anomenen sant, quan pregunto perquè els pobres no tenen menjar, m'anomenen comunista. Els autors ens volen dir que, encara que la majoria partim de les nostres emocions, és a dir d'un sentiment moral o religiós, que ens porta a

horriritzar-nos del sofriment de les masses que pateixen fam, no ens podem quedar en aquesta reacció. Cal aprofundir el problema i les seves causes per actuar de forma vàlida i profitosa. En el llibre es parla de la manera positiva d'actuar contra la fam, de les alternatives a l'organització i distribució alimentària.

Per altra banda ens avisen que la situació actual no la canviaran les minories que prenen les decisions en matèria econòmica i política, perquè haurien d'anar contra les seves pròpies decisions i privilegis, contra els propis prejudicis i inèrcies. Per aquestes minories, a més els qui passen fam, com a pobres que són, no els ofereixen cap interès econòmic o polític, fora del cas que amenacin realment la seva posició. Sovint, però, els mateixos pobres no poden, fer res, els manquen mitjans, organització, coneixements i estímuls, com a resultat de la mateixa opressió que els sotmet. Són sobretot les persones corrents, els ciutadans comuns, especialment de l'Occident, els qui poden marcar la diferència. Ho tenen millor per prendre iniciatives de pressió sobre les minories dominants, per fer valer la seva sensibilitat a l'hora de les votacions polítiques, per a moure l'opinió pública a través d'algunes campanyes, per a recolzar a comunitats i organitzacions del Tercer Món.

Sabem que allò que va escàs en el món actual no són els aliments, sinó la veritable democràcia on el poder real no estigui en mans dels interessos d'unes minories. Tant en el Nord com en el Sud la nostra tasca és de promoure una democràcia econòmica i política més eficaç, on puguem i com puguem.

El llibre acaba amb aquest missatge d'acció, que Susan George desenrotlla en l'últim capítol amb il·lustracions concretes. Per tot això crec que estem davant d'un llibre penetrant i preciós, ben apassionant.

Els no alineats a Xipre

UNA CIMERA DE REFLEXIÓ

Els no alineats, reunits a Xipre en la passada conferència de ministres d'assumptes exteriors, semblen haver pres consciència del seguit de canvis exdevinguts recentment a nivell mundial i de la necessitat d'una reflexió per la seva part. El portaveu de la conferència, N. Agatheneus, manifestà a l'acte inaugural: «s'han produït canvis fonamentals en l'àmbit internacional (...) que fan que aquesta conferència es realitzi en un moment històric».

El Moviment de Països no alineats nasquè en un moment històric ben diferent del present, ple de conflictes i amb la guerra freda en el seu punt més àlgid. La Conferència de Belgrad (1961), sota l'apadrinament de Nasser, Nehru i Tito, marca el definitiu naixement dels no alineats, inspirats en l'esperit després de la conferència afro-asiàtica de Bandung (1955). L'essència del no alineament queda clarament reflectida amb les següents paraules de Tito: «aquesta reunió es proposa de fer veure a les grans potències que el destí del món ja no pot dependre només d'elles». La història recent, però, ha tret la raó a Tito: les grans potències segueixen imposant tot sovint els seus criteris.

El moviment dels no alineats desenvolupa actualment un mer paper testimonial i la seva pressió dins l'àmbit internacional és molt dubtosa. La por a que la divisió en blocs fóra desequilibrada féu que la Conferència de Belgrad provoqués recances a soviètics i nord-americans; les conclusions sorgides de la conferència i l'evolució posterior del moviment van tranquil·litzar notablement les dues superpotències.

La rígida selecció dels assistents a la primera conferència desembocà en una actitud més laxa que permeté l'ingrés en el moviment de països el no alineament dels quals és difícil de defensar.

La URSS defensava la idea, gairebé coincidint amb la reunió d'Àrgel (1973), que era un greu error intentar mantenir una simetria entre els Estats Units «imperialistes» i la URSS socialista i pacífica; mentre, la postura de Cuba i l'Índia —defenent aquests postulats— feia palès l'alineament dins del no alineament justificant de totes les irades crítiques del Gadafi d'aleshores. L'heterogeneïtat de les nacions que formen part dels no alineats ha estat i és una de les majors càrregues que arrossega el moviment.

La lleugera distensió actual ha fet relaxar els assistents a la conferència al més alt nivell de Xipre. Després de

dècades de conflictes regionals que sacsejaven el món i d'una manca d'avenença entre les dues superpotències, a la qual semblaven estar condemnades, s'ha produït un canvi que permet entreveure temps més distendits. Serveixin com a exemples d'aquest canvi produït en l'àmbit internacional: l'aproximació EEUU-URSS i el procés de solució dels conflictes a l'Afganistan, Iran-Irak, Angola, Sàhara Occidental. Malgrat la localització d'aquests conflictes en el tercer món no alineat, no ha estat, paradoxalment, el moviment dels no alineats qui ha resolt aquests conflictes sinó les grans potències. El fet de no prendre part en aquests processos de pau no demostra altra cosa que crisi dins del no alineament.

Cal que canviï el moviment dels no alineats si vol desenvolupar algun paper d'ara a finals de segle. Aquesta és l'opinió de la majoria dels països que participaren en l'última conferència i en aquest mateix sentit s'adreçaven les paraules del ministre d'assumptes exteriors de Zimbabue, nació que ocupa la presidència: «cal ser actors que participin activament i formin part de la màquina de la història en comptes de víctimes passives de les decisions preses per altres en la nostra absència».

La diversitat interna, el funcionament lent causat per la necessitat de consens i la dualitat de posicions adoptades pels països membres, són algunes de les velles i noves crítiques que rep el moviment. És força interessant, en aquest sentit, l'autocrítica realitzada per alguns països els quals es pregunten: per què haurien de respectar la resta de nacions textos que no influeixen en el comportament dels països membres? Amb això fan referència a la incoherència interna entre les decisions adoptades en les conferències al més alt nivell dels no alineats i les postures mantingudes pels països als fòrums internacionals.

El problema de la presidència

La seu de la futura reunió fou objecte d'un intens debat, a càrrec dels ministres d'assumptes exteriors, durant gran part de la conferència.

Dos països eren els candidats per allotjar la propera conferència al més alt nivell: Indonèsia i Nicaragua. Tanmateix cap dels dos gaudia del ple consens de la resta dels membres. L'elecció del país no representava només escollir el lloc de la seu durant uns dies sinó qui ocuparia la presidència durant tres anys car hi ha una tradició que atorga al país organitzador de la conferència al més alt nivell la presidència del moviment fins a la següent.

Una altra tradició, no escrita però sempre complida, es refereix a la tradició geogràfica de la presidència motiu pel qual la propera correspondria a un país llatinoamericà. Nicaragua oferia l'avantatge de pertànyer a l'àrea geogràfica i l'inconvenient de la seva proximitat a EEUU amb qui es mantenen relacions força tenses.

De primer es va pensar que perllongar la presidència a Zimbabue podria solucionar el problema però el seu ministre d'assumptes exteriors s'hi negà de ferm.

Davant d'aquesta situació, el grup llatinoamericà manifestà les seves preferències per un país europeu el qual només podia ser: Iugoslàvia, Xipre o Malta.

Xipre es va oferir per si calien els seus serveis però no es presentà com a candidat obertament. Hi havia elements al seu favor: esforços realitzats per unificar posicions en la present reunió i les converses que havia iniciat per a la reunificació de la illa; però també en la seva contra. Es tractava de dues qüestions: la situació de guerra mantinguda encara amb Turquia i els dubtes respecte a la capacitat d'aquest petit país per organitzar la conferència i exercir la presidència.

A la candidatura de Xipre s'hi afegí

RELACIONS INTERNACIONALS

un altre problema. El líder turco-xipriota Rauf Denktass amenaçà amb la suspensió de les converses previstes pròximament amb Xipre si aquest era designat per a la presidència dels no ali-neats. Aquesta amenaça constituïa una veritable andanada per a l'estabilitat del govern de Vasiliu i destruïa les preten-sions de presidència xipriotes. Un cop exclòs Xipre es pensà en Iugoslàvia com a possible organitzador el qual des-prés de diverses consultes acceptà el repte de presidir el moviment dels no ali-neats en un moment de gran conflicti-vitat interna a causa de les revoltes nacionalistes.

Declaració de Nicòsia

La necessitat de consens per a l'elaboració del document final féu que algunes negociacions fossin intenses i llargues.

En les sessions preparatòries, les deli-beracions del comitè econòmic no pro-voquen grans desavinences. Dos grans temes foren el centre dels debats del comitè: l'endeutament i la cooperació Nord-Sud. S'arribà a unes conclusions que eren fàcils d'acceptar per tothom: cancel·lació o devaluació del deute del Tercer Món i renovació del diàleg Nord-Sud.

No fou tan fàcil arribar a l'acord en les conclusions del comitè polític. En alguns punts era fàcil arribar al consens com en els referents a l'Orient Mitjà, a la solució del conflicte Iran-Irak i a la crítica a l'apartheid. Respecte als territo-rius de Gaza i Cisjordània, l'OLP pressionà perquè se sol·licités des del moviment la col·locació d'aquests terri-toris sota la supervisió de l'ONU.

En qüestions d'actualitat era més di-fícil arribar al consens, fins i tot en al-gunes no s'hi arribà. Camboia, Afganistan i el Sàhara Occidental van ser objecte d'intenses discussions. Fou impossible d'arribar a un acord sobre quines nacions han de participar en la solució del conflicte camboià. Tampoc s'assolí el consens sobre l'Afganistan a causa dels dubtes que provocava l'es-tabilitat de la seva actual situació en alguns participants.

S'aturà l'inici d'una crítica al Marroc i s'acordà en el document final que el conflicte saharau-marroquí es resol-gués sense donar suport a cap dels im-plicats.

Alguns temes no foren tractats. Aquest és el cas de l'actual repressió iraquí dels kurds car no hi hagué qui defensés la problemàtica kurda.

Annex al document final, però amb text independent, s'elaborà l'anomena-da «Declaració de Nicòsia». Recull una crida a la modernització del moviment, a l'augment de la seva creativitat i a la recerca de mètodes que donin millors resultats. Tot un seguit de bones inten-sions que amb el temps veurem si es duen a terme.

Cronologia de les conferències al més alt nivell

Belgrad	1961
El Caire	1964
Lusaka	1970
Àrgel	1973
Colombo	1976
L' Havana	1979
Nova Delhi	1983
Harare	1986

José Manuel Celorio

Mèxic

CAP AL PLURALISME

Els resultats oficials de les eleccions mexicanes donen un 50,35% de vots favorables al candidat del PRI (Partit Revolucionari Institucional), Carlos Salinas; el 31,12% per a Cuauhtemoc Cárdenas del FDN. —Front Democràtic Nacional—; el 17,07% per a Manuel Clouthier del PAN— Partit d'Acció Nacional—. Els dos partits menors que participaven en aquestes eleccions, el PDM —Partit Democràtic Mexicà— i el PRT —Partit Revolucionari dels Treballadors— perden el seu registre legal per no arribar al mínim de vots que exigeix la llei: 1,15%. El nombre de vots aconseguit pel candidat del PRI ha sigut més o menys el mateix que obtingué el candidat en aquell moment del mateix partit, fa un quart de segle, amb la consideració que la població mexicana en aquest temps transcorregut s'ha duplicat. Això dona mostra del descens de vot del partit governant.

S'ha de tenir en compte que en aquest període tots els presidents ho

han estat amb un suport de vots que ha oscil·lat entre el 80 i el 90% de l'electorat; fins ara els partits de l'oposició havien participat com expressió testimonial d'alguns sectors del poble mexicà des d'aquestes darreres eleccions els partits de l'oposició representen pràcticament la meitat del país amb la qual cosa desapareix el règim de partit únic i en conseqüència el PRI no podrà governar de la mateixa manera que ho ha vingut fent fins ara.

Després de seixanta anys de continuades victòries electorals s'ha creat el costum que el president sortint tradicionalment nomenés un successor que s'ha conegut amb el sobrenom de «el Tapado» el qual era el candidat del PRI. Tot això sembla que està per desaparèixer, fins ara el PRI ha fet i desfet com ha cregut convenient i per tant s'ha practicat una certa corrupció oficial: s'han repartit càrrecs amb les conseqüents prevendes que no fa gaire temps arribà a extrems increïbles tant en el te-

rreny de la crisi econòmica com pel que fa la degradació moral.

Mèxic és un país ple de problemes que fa molt difícil la seva administració enmarcat en una profunda crisi que va unida a una intensa mobilització social: és de destacar que en el mateix si del PRI ha sorgit una tendència democràtica que intenta donar una resposta a les importants preocupacions de la societat mexicana; s'espera que es modifiqui la relació entre l'estat i la societat civil, i es procedeix a obrir espais de participació dels ciutadans dins la vida política. Es comença a qüestionar el presidencialisme amb el que comporta de concentració de poder encara que aquest corrent de renovació troba molta oposició i ha creat malestar que per una banda n'ha sortit, per dir-ho així, rebotat en Cárdenas, cap de l'oposició, i per altra és possible que en el poder es vegin canvis, per força impossibles de parar.

Suecia

ENFONSAMENT DE LA DRETA

Les xifres definitives de l'escrutini de les darreres eleccions a Suècia han donat la majoria absoluta al bloc socialista amb 178 escons d'un total de 349 enfront als 151 del bloc burgès i als 20 dels verds en la seva entrada al Parlament.

Suècia ha estat governada des de l'any 1936 fins al 1976 pel Partit Socialdemòcrata en moltes ocasions en l'aliança amb altres partits menors; el 1976 les eleccions donaren el poder a una coalició de centre dreta; el primer govern que no controlava la Socialdemocràcia en quaranta anys. Aquest fou succeït per tres governs de formació liberal, centre-dreta i una coalició de centristes i liberals.

En les eleccions del vuitanta-dos, el Partit Socialdemòcrata tornà al poder, després d'aquest període de sis anys que no es caracteritza per l'estabilitat de governs, i repeteix resultats en les eleccions de setembre del 1985.

Els socialdemòcrates han passat la prova electoral bastant bé, amb les conseqüències lògiques del desgast propi del partit de govern; malgrat la desapa-

rició d'Olof Palme, el partit ha superat bé aquesta incidència i fins i tot s'ha enfortit la posició del primer ministre Ingvar Carlsson.

El gran perdedor de les eleccions ha estat el bloc burgès format per conservadors, liberals, centristes i demòcratacristians que han perdut un total de 20 escons en relació a les eleccions anteriors; la conseqüència d'aquesta desfeta pot comportar la dissolució del bloc donat el cas que amb anterioritat als dar-rers comicis els centristes han estat els menys integrats i també els més propensos a tenir coincidències amb els comunistes com ho va demostrar el referèndum sobre energia nuclear. És possible que després d'aquests resultats hi hagi més possibilitats que aquestes coincidències es refermin amb els verds.

Tant els conservadors amb la pèrdua de deu escons, com els liberals amb la de set, són els dos partits que realment han sofert el fracàs: la seva importància dins el grup agreuja la situació puix són els veritables representants de la dreta. A tot això s'ha d'afegir que no obs-

tant el canvi que es produí després de les eleccions del 85 en el si del Partit Conservador a conseqüència del fracàs electoral d'aleshores, la substitució de les velles generacions per les joves no ha millorat els resultats, ans al contrari.

L'entrada dels verds en el Parlament amb un 5,5% dels vots ha estat una nota important encara que no els permet —donada la proporció de vots— prendre la posició d'àrbitres dins del Parlament. El bloc socialista es manté amb el mateix nombre de diputats encara que s'ha produït una disminució de dos escons per part de la Socialdemocràcia i en compensació els comunistes en guanyen dos.

És d'esperar que el nou govern aconsegueixi la temàtica sobre la qual s'ha centrat amb més força en la campanya, en l'aspecte interior la reducció de la pressió fiscal, la millora de la Seguretat Social i, en el que pertoca a les relacions exteriors, la continuïtat de la línia que va impulsar Olof Palme en matèria internacional.

La presa de decisions

ELS OBSTACLES PER A LA CONSTRUCCIÓ EUROPEA

L'any 1992 ha esdevingut una fita per molts motius. La Comunitat Econòmica Europea hi veu l'oportunitat d'iniciar els canvis necessaris si vol desenvolupar un paper actiu dins l'àmbit internacional en lloc de continuar com fins ara i convertir-se en un protagonista que perd rellevància.

El primer i el més important dels canvis a realitzar a curt termini és el de la posada en marxa del Mercat Únic. La CEE és un líder mundial en comerç internacional. Les nacions que la componen, però, preses individualment, desenvolupen un migrat paper econòmic-tecnològic si les comparem amb els EEUU i el Japó i més discret encara si comparem el seu paper polític amb el dels EEUU i la URSS. Per a les institucions comunitàries, la millora d'aquesta situació pot trobar-se en una major integració econòmica i en un elevat augment de la cooperació política.

S'ha pensat en potenciar al màxim el Tractat de Roma com a millor solució per a la integració econòmica i en aquest objectiu és basada la intenció d'engegar definitivament el mercat únic. Tanmateix, els països membres són conscients que alguna de les reformes provocarà desequilibris socials i econòmics entre ells.

Cal unir les postures enfrontades a fi de poder avançar per aquest llarg i difícil, però esperançador, camí que s'iniciarà el gener de 1993. Hi ha petites decisions susceptibles de fer possible grans canvis: s'han de coordinar les postures de la Comissió —com a defensora dels interessos de les Comunitats—, del Consell —com a institució on convergeixen els interessos nacionals— i del Parlament —com a òrgan que recull la voluntat dels ciutadans comunitaris. Cadascuna d'aquestes institucions a compleix una missió en la construcció de les comunitats. El diàleg entre elles no sempre és fàcil tot i que sempre és positiu per a la marxa de la CEE.

Aquests grans canvis en l'àmbit comunitari s'assoliran a partir de decisions preses respecte a propostes de la Comissió. Aquesta gaudeix de capacitat d'iniciativa, facultat a partir de la qual pot presentar propostes que obeeiran a «allò que sigui profitós per a la Comunitat». Serà el Consell l'encarregat d'estudiar la proposta i determinar el que

«és més beneficiós per a cada nació». Per altra banda el Parlament, capaç d'exercir alguna petita pressió sobre les altres dues institucions, procura tenir un paper més rellevant.

Així, doncs, el Consell és la institució forta on es prenen les decisions però en ella convergeixen dotze voluntats que no sempre estan d'acord. Establir la concordança és una tasca que depèn de l'habilitat negociadora i de pressió de la nació que exerceix la presidència en aquell semestre. El grau de resistència de la resta dels estats a les pressions de la presidència dependrà del compromís europeista adoptat per cadascun i de la conjuntura interna del país.

El compromís europeista sol ser major en els països petits llevat del cas de Dinamarca. Per aquests països és més avantatjós inclinar-se per una forta integració comunitària car protegeixen millor la seva llibertat fent cessions de sobirania a Europa que abandonant-se al liderat d'algun estat més fort. A més, en els mecanismes institucionals comunitaris troben medis per exercir una influència superior a la seva importància material.

La conjuntura interna dels països membres és, potser, la causa que més endarrereix la presa de decisions, alentint la construcció europea. Una crisi de govern o la proximitat d'eleccions comporten plantejaments més rígids de la nació afectada a l'hora de negociar en el si del Consell.

Aquests frens imposats pel Consell, per rigideses individuals, a la marxa normal de la Comunitat, són vistes amb recança per la Comissió i el Parlament i fan que aquestes dues institucions s'aliïn a l'hora d'influir sobre el poder de decisió del Consell.

L'encallament de decisions en el si del Consell de vegades havia arribat a ser tan gran que s'optà per: la celebració de consells especialitzats (ministres del ram) i pels consells europeus (conferències al més alt nivell). D'aquesta

manera, les grans decisions passaven a mans dels caps d'estat o de govern i podien prendre's més ràpidament. En realitat, però, seguien existint els riscos de crisi de govern o d'eleccions.

Les dues últimes conferències al més alt nivell de Copenhaguen i Brussel·les, per no esmentar-ne d'altres anteriors, són un exemple dels problemes de la presa de decisions fins ara comentats. En elles es debatia l'anomenat Pla Delors el qual recollia les mesures necessàries per afrontar el repte del 1992. D'aquestes mesures en destaquen les següents: disciplina pressupostària, introducció d'estabilitzadors sobre la producció agrària, increment dels fons estructurals per a ajuda a les regions menys desenvolupades, utilització pel Consell del vot per majoria qualifica i acceptació del paper de co-legislador per part del Parlament.

La conferència de Copenhaguen fou un complet fracàs. Gran Bretanya, amb escassa tradició europeista, era contrària a qualsevol reforma europeista. Espanya era també en contra si aquestes eren mers pedaços, donat que ella esperava beneficiar-se dels ajuts atorgats a les regions menys desenvolupades. Això, només era possible amb reformes definitives en els fons estructurals. França temia la introducció d'estabilitzadors sobre la producció agrària. I tots, en conjunt, desconfiaven d'un augment del poder del Parlament.

La conferència de Brussel·les recollí novament les recances d'algunes nacions tot i que aquest cop s'aconseguí l'acord. Alemanya, nació que exercia la presidència i era obligada a ser imparcial, hagué de presentar noves ofertes que eren difícils d'acceptar per ella mateixa. Calia un acord en matèria agrícola entre França, Alemanya i Gran Bretanya. El tema agrari era delicat de tractar amb França i Alemanya; a més, el canceller Kohe temia perdre part del seu electorat camperol si feia massa concessions a Gran Bretanya, partidària d'escurçar les despeses.

RELACIONS INTERNACIONALS

La perspectiva d'eleccions generals i regionals a França i Alemanya, i les dimissions al govern belga i italià emmanillaven aquests dos països. Les majors resistències a la proposta agrària foren plantejades per França el ministre d'agricultura de la qual assegurà que el seu país no havia de «cedir res més sobre el dossier agrícola». Aquesta postura posava de relleu la por que, a

causa de l'alleujament de la postura francesa, es provoqués el descontent dels camperols francesos perjudicant, així, electoralment el seu partit en les pròximes eleccions. Tanmateix, la dimissió de Giovanni Gorla abans de traslladar-se a Brussel·les introduïa rigidesa en la postura italiana.

Veiem, doncs, com cal fixar-nos en els paràmetres comunitaris a l'hora de

jutjar la marxa de la construcció europea, en l'evolució del diàleg entre les institucions i també en paràmetres extracomunitaris, essencialment crisis internes i eleccions. Si no observem ambdues vessants elaborarem uns judicis coixos i allunyats de la realitat existent.

PRESIDÈNCIES

RFA.

GR.

Fr.

IRL.

I.

L.

NL.

UK.

B.

DK.

RFA.

GR.

E.

Fr.

1983

1984

1985

1986

1987

1988

1989

CONFERÈNCIES AL MÉS ALT NIVELL

Stutgar (17 i 18/6)

1983 Atenes (3 i 4/12)

Fontenaibleau (25 i 26/6)

1984 Dublín (3 i 4/12)

1985 Milà (28 i 29/6)

Luxemburg (2 i 3/12)

1986 La Haia (26 i 27/6)

Londres (5 i 6/12)

1987 Brussel·les (29 i 30/6)

Copenhaguen (4 i 5/12)

1988 Hannover (24 i 25/6)

Rodes (2 i 3/12)

Primera conferència al més alt nivell espanyola

S'obre una nova etapa dins de la problemàtica palestina

EL REI HUSSEIN DE JORDÀNIA CEDEIX A L'OLP ELS SEUS DRETS SOBRE LA CISJORDÀNIA

Amb la decisió presa pel monarca de Jordània es dona una forta embranzida a les reivindicacions del poble palestí; una visió més real dels fets fa prendre aquest propòsit. Fa més de nou mesos que el poble palestí està lluitant contra les forces d'ocupació israelís a Gaza i Cisjordània deixant ben clar que ho fa per arribar a aconseguir la creació d'un estat palestí. Amb aquesta decisió la força de l'OLP creix com també a la vegada el seu prestigi. És clara la conseqüència que es converteix en l'únic interlocutor vàlid i imprescindible per a portar a terme qualsevol negociació.

Un seguit de decisions preses la darrera setmana del proppasat mes de juliol sembla que tindran força conseqüències en l'esdevenir polític de la regió. La decisió de suspendre tot tipus d'ajuda per al desenvolupament dels territoris ocupats per Israel des de la guerra Àrab-Israelí de juny de 1967, va ser seguida per la dissolució de la cambra de diputats, el Parlament jordà. Aquesta cambra estava composta per uns seixanta diputats dels quals uns trenta ho són per representació dels palestins que viuen a la Cisjordània. En el 1974 després de la cimera de Rabat, es va establir que l'únic organisme representatiu dels palestins de Cisjordània era l'OLP; fou substituïda l'any 1978 per un consell consultiu; els seus membres eren elegits pel rei, finalment aquest consell se substituï pel Parlament darrerament dissolt. Per últim, el darrer dia del mes de juliol el rei Hussein pren la decisió de cedir a favor de l'Organització per l'Alliberament de Palestina — l'OLP— els seus drets sobre la Cisjordània i de tallar tots els seus lligams legals i les funcions administratives del territori que fou legalment annexat per Jordània l'any 1950.

En les seves declaracions a tot el país, el rei Hussein digué que «respectava el desig de l'OLP com l'únic legítim representant del poble palestí, de segregarse per donar lloc així a un estat independent». Aquest pas fa canviar les anteriors decisions, pel moment l'anomenada «solució jordana» no té sentit; a partir d'ara, Jordània serà la Transjordània. S'han tallat els lligams entre els dos costats del riu Jordan i Palestina serà l'actual Cisjordània. Fa tres anys, l'acord pres per Hussein i Arafat establia una delegació conjunta

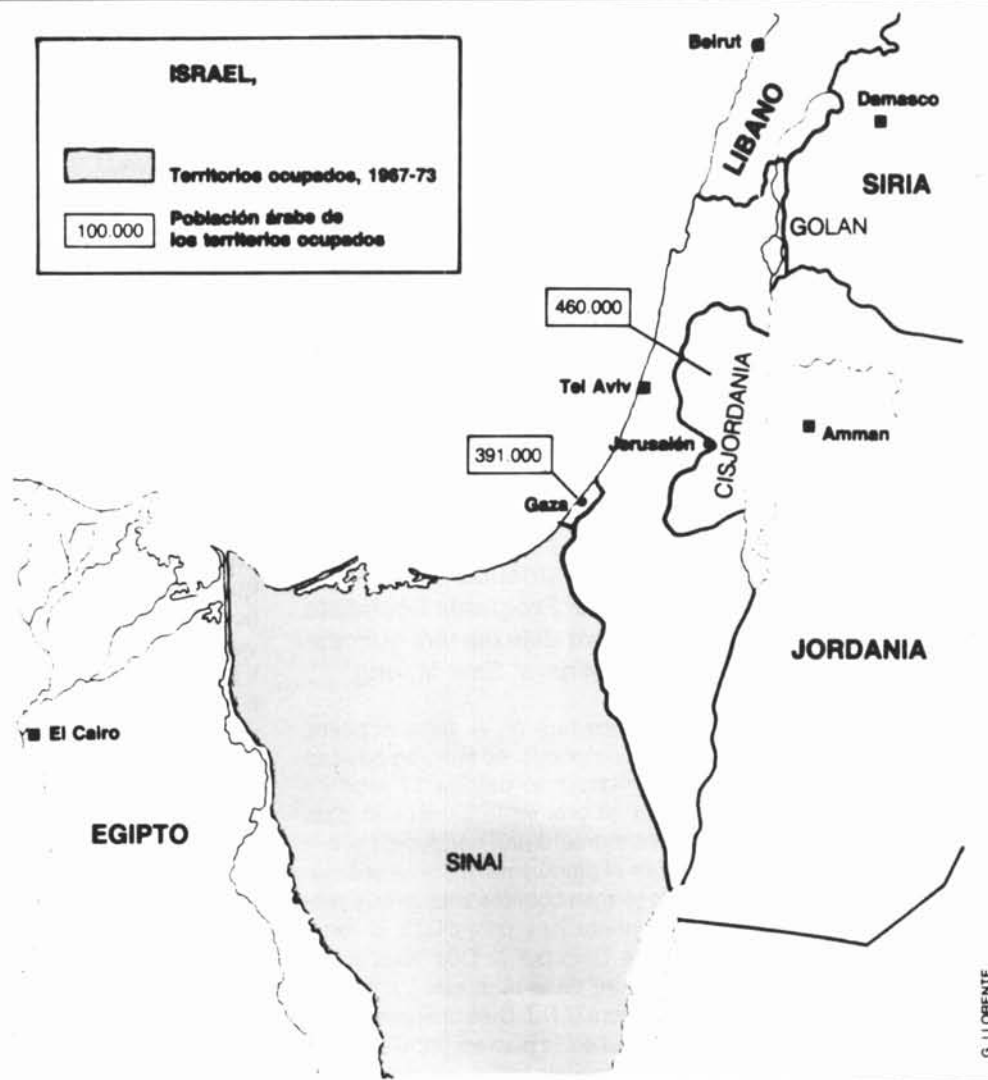
jordano-palestina en les possibles negociacions de pau.

És clar que amb les actuals circumstàncies l'OLP es converteix en l'interlocutor principal per a la negociació, i els intents fins ara de deixar fora de joc a l'organització han portat al fracàs; el propi pla dissenyat per Shultz marginava l'OLP i donava el protagonisme a Jordània. No obstant no ha tingut cap èxit la promoció encara que és ben vista per Simon Peres, líder laborista però no així per Isaac Shamir i, per tant, pel Likud, el bloc parlamentari format pels dos partits que pertanyen a la dreta nacionalista: l'Herut i els liberals. A Israel el Likud i el Maarakh —front laborista— concorden totalment en un sol punt: el negar-se a qualsevol contacte amb l'OLP en qualsevol negociació.

Ressò a Israel

A Israel la posició presa pel rei Hussein ha causat opinions distintes: el mateix govern està dividit respecte al tema, sobre la significació i les conseqüències reals que es poden derivar del fet, pel que fa a les opinions del líder dretà i primer ministre, Isaac Shamir i els seus companys del Likud les actituds darreres del monarca hachemita, en pròpies paraules confirmaren la mort de l'«opció jordana» la qual preveia una convocatòria de conferència internacional de pau que donés lloc a unes negociacions directes entre Israel i una delegació jordano-palestina; fins ara opina Shamir, Jordània volia una retirada total de les tropes israelís, després de la cessió dels drets també ho ha fet envers l'objectiu; per tant no és motiu de queixa i es confirma, segons ell, que l'opció jor-

dana era una il·lusió. Shamir accepta negociar amb l'OLP, vol negociar amb representants autèntics dels palestins de Judea i Samaria, l'actual Cisjordània, i, això sí, sobretot amb base als acords de Camp David que segons ell són l'única manera i l'única opció vàlida per a construir la pau. Per part dels laboristes s'opina que aquesta iniciativa del rei Hussein és de caràcter tàctic però no estratègica; el ministre d'afers exteriors encara es continua referint a Hussein com a un vàlid interlocutor en futures converses de pau i es considera que la ruptura de relacions és simbòlica; darrera encara hi ha moltes decisions a prendre perquè la Transjordània no tingui res que veure amb la Cisjordània. L'ú de novembre se celebraran eleccions a Israel i és clara la incidència dels darrers esdeveniments: els laboristes volen tenir com a lema per a la seva companya «la pau a canvi dels territoris». Simon Peres deia: «L'ú de novembre el poble ha d'elegir entre un Israel annexionista que ens portarà a la guerra i un Israel que busca una solució pacífica que conduirà a la pau». És clar que en aquests moments aquest sector polític israelí s'aboca per una solució moderada amb una certa comprensió que no és possible manar a un conjunt tan gran de persones —al voltant d'un milió de palestins— i que és preferible negociar amb la delegació jordano-palestina encara que si els primers es retiresin estarien els israelís disposats a parlar amb els palestins però pel que fa a les qüestions territorials la cosa no està gens clara; no es vol tornar a les fronteres del juny del 1967, es considera el riu Jordan com la frontera de seguretat de l'estat d'Israel i pel que fa als interlocutors en les negociacions,

Israel, territoris ocupats el 1967-73

per descomptat que no es veu l'OLP. Es recalca que sols ho pot ser, el que anul·li la carta palestina en la que és demandada la destrucció d'Israel, que es reconeixin les resolucions 242 i 338 de l'ONU, que renunciï al terrorisme i reconeixi Israel. Tot això podria ser possible —l'oferiment— si per descomptat guanyen els laboristes. Per la banda del Likud s'està convençut que el triomf dels laboristes significaria l'aparició d'un nou estat àrab, la tornada a les fronteres anteriors al juny del 67, reconeixement de l'OLP.

El mateix Isaac Shamir ha manifestat «si el Likud guanya, tots els provocadors i terroristes àrabs comprendran que el seu domini d'un estat palestí s'ha acabat per sempre perquè nosaltres no ens retirarem mai del més mínim tros de terra de l'Eretz-Israel».

Una nova situació

Dins d'aquesta nova situació es fa molt difícil continuar mantenint per part d'Israel que sols està disposada a negociar amb Jordània sense reconèixer als palestins com a tals. S'ha arribat a un punt en el que Israel cada vegada

es veu més abocat a, en un temps determinat, comprendre que les negociacions per portar a fi aquest contenció sols es poden donar amb la participació de l'enemic a la mateixa taula de negociacions; fins el moment s'ha jugat a una política d'intransigència per part d'Israel i a una protecció a aquest per part dels EEUU que no ha beneficiat un procés de pau ni l'ha propiciat. Cal ser realista i no jugar amb l'ambigüitat; per ara sembla que Hussein ha comprès la necessitat d'eliminar responsabilitats, anar cap a una definició de la identitat jordana i palestina i la seva configuració com a noció i a no continuar jugant el paper que els EEUU li ha fet jugar fins ara. A partir d'ara Jordània no serà un representant dels palestins, ho seran ells mateixos i Jordània de si mateixa.

Yasir Arafat en el seu discurs al sector socialista del Parlament Europeu ha vingut a reconèixer implícitament a Israel; s'ha manifestat d'acord en l'acceptació d'una conferència internacional per a resoldre el problema de l'Orient Mitjà i també es mostra disposat a reconèixer les resolucions 242 i 338 del Consell de Seguretat, naturalment amb la condició que s'acceptés el dret del poble palestí a l'auto-determinació.

«L'única opció que queda és un estat palestí independent».

Les dues situacions que en aquests moments es desenvolupen a l'Orient Mitjà són per una part l'acord dels dirigents palestins de recomanar la creació d'un estat independent amb la intenció que en pocs dies ho faci el Consell Nacional Palestí: CNP —parlament a l'exili en aquests moments—. La direcció palestina també treballa sobre una formulació exacta de la declaració d'independència i en una definició política paral·lela amb la posició de l'OLP sobre una solució de pau per a l'Orient Mitjà; d'altra banda la insurrecció civil palestina en els territoris ocupats que es desenvolupa amb una especial crueltat per part de les tropes ocupants fa que es vagi consolidant l'opinió positiva que es té de la causa; el camí encara no és net de problemes. Un dels punts claus serà el reconeixement explícit d'Israel si l'OLP vol forçar les negociacions i també la utilització com a pressió política de l'aixecament de la població palestina.

Enric Crusat i de Abaria

Creixement de les dificultats econòmiques, debilitament de l'estabilitat política a Birmània.

LA DIMISSIÓ DE NE WIN, INICI DE LA LARVADA CRISI POLÍTICA

En el darrer quart de segle Birmània ha viscut en la pràctica del «Camí Birmà cap al socialisme», s'ha aïllat totalment fins i tot del mateix grup de països no alineats oblidant que és necessari obrir àmplies possibilitats de creixement de les forces de producció arreu dels sectors car si no, es cau en el greu perill de reduir la qüestió a un canvi geogràfic del subdesenvolupament. La dimissió de la presidència del Comitè Central en el Congrés extraordinari del Partit del Programa Socialista birmà (PPSB), ha estat l'element desencadenant dels darrers successos que han culminat en el cop d'estat del general Saw Maung.

Des del mes de setembre de l'any passat en què es produïren els moviments de protesta en diverses ciutats del país amb motiu de la retirada de la circulació de grans bitllets de banc sense compensació la qual cosa representà una massiva agitació estudiantil i el tancament de les universitats i de les escoles d'ensenyament secundari, no s'ha apaivagat l'agitació que ha anat prenent caires cada vegada més alarmants, els enfrontaments entre els manifestants i les forces de seguretat han representat un cert nombre de víctimes que ha aixecat encara més els ànims de protesta. La celebració del Congrés extraordinari de PPSB, el proppassat juliol fou el marc en el que es produí la dimissió de Ne Win, per altra banda fa temps prevista. En el si del Congrés és refusada una proposta del president sortint en la que es plantejava la celebració d'un referèndum sobre la conservació del mono-partidisme o el pas al pluralisme polític; en el mateix congrés es procedeix a elegir el nou president: el general retirat Sein Lwin i es plantejen reformes econòmiques de caràcter imprescindible donades les actuals circumstàncies de tipus econòmic per les que passa la nació. Les agitacions es reproduïxen a les principals ciutats i no tan sols això, s'amplien als sectors de la població que hi participen, la violència i l'aspecte massiu de les manifestacions porten a decretar l'estat de guerra per part del govern. Dissset dies després de la seva elecció Sein Lwin dimiteix com a cap del partit i de l'estat i és elegit en una reunió extraordinària del CC del PPSB i de l'Assemblea Popular el doctor Maung Maung, el primer civil que pren possessió d'aquests càrrecs des de 1962. Les manifestacions i el malestar arrela en tots els sectors de la població i es demanen canvis radicals

democràtics tant en el sistema polític com en l'econòmic: es dona un pas cap a la normalització derogant l'estat de guerra i es promet la celebració d'un congrés extraordinari per decidir sobre el retorn al pluralisme: en diverses ciutats es formen comitès socials que prenen el poder i es cristal·litza la força opositora Unió per la Democràcia i la Pau al front de la qual està l'antic primer ministre U Nu. Dies després que el govern cedís a la pressió popular i convoqués eleccions pel mes d'octubre, el general Saw Maung encapçalà un cop d'estat al front de l'exèrcit. La crisi continua, els darrers successos no permeten saber com pot evolucionar l'actual situació, s'ha produït en pocs dies un gir de grans proporcions que en altres pocs ha tornat al seu inici. El que sí està clar és que darrera d'aquests fets hi ha tota una situació de la que n'és responsable.

El passat recent

Han passat quaranta anys des de la declaració d'independència de Birmània, el 4 de gener de 1948 el país esdevenia una república sobirana deslligada totalment de tota mena de nexes amb la Commonwealth britànica i prenia el nom d'«Unió Birmana». La Lliga Popular Antifeixista de la Llibertat (LAFPL) seria el partit governant format per una coalició de totes les forces patriòtiques que durant l'ocupació del país per les tropes japoneses durant la segona Guerra Mundial lluitaren per alliberar-se. D'inici, el govern de la nova república es llançà a establir i posar en pràctica un programa de total nacionalització dels recursos i de la indústria encara que aquestes intencions no varen satisfer prou els desigs de part de la població

i dels partits comunistes d'important presència a l'escena política del país: pocs mesos després esclatava la rebel·lió comunista a la Birmània meridional i més tard entrava en joc també la revolta dels Karen —minories cristianes que pretenien establir un estat autònom. Les dues forces enfrontades al govern lograren que en el seu inici de lluita s'ocupés grans extensions del sud del país. Els Karen fins i tot lograren crear un estat separat amb capital a Toungu. Finalment després de dos anys de lluita les forces del govern varen lograr acabar amb la rebel·lió de les minories cristianes i també amb els centres principals de resistència de les forces comunistes; per fi el govern tornava a controlar d'alguna manera les comunicacions del país i les principals ciutats. No obstant això les activitats de la guerrilla continuaren, les eleccions varen ser ajornades en diverses ocasions i l'economia del país es ressentí greument per la guerra; a tota aquesta sèrie de fets cal afegir-hi la problemàtica que plantejaren les forces nacionalistes xines al nord de Birmània ja que des de la victòria dels comunistes a Xina aquestes s'hi refugiaren i el govern birmà degué fer una ofensiva militar amb la important força armada que representaven els refugiats. En les eleccions del 1956, la (LAFPL) guanyà les eleccions i passava a ser U Nu el primer ministre. Dos anys després es produí la divisió en el si del partit governant en un moment de greu inestabilitat política a mitjans de juliol i després de deu anys de lluita armada més d'un miler d'insurgents es rendiren en una cerimònia de masses; dos mesos més tard l'exèrcit prenia el poder quan el general Ne Win acceptà posar-se al front d'un nou govern a petició del primer ministre U Nu, però va ser després d'un altre govern presidit per U Nu en el març del 1962 quan es produí el cop d'estat militar amb l'abolició del Parlament i la instauració d'un consell revolucionari que anomenava a Ne Win cap de l'estat i poc temps després proclamava, fent-se propi, el govern el programa del partit Socialista Birmà, «La via birmana cap al Socialisme».

Des d'aquest moment el consell revolucionari va emprendre una tasca de

grans reformes socials i econòmiques, els camperols obtingueren el dret a la terra, en el terreny de la seguretat social s'aconseguí l'assistència mèdica gratuïta, es donà una gran empenta a totes les qüestions que desenvoluparen el sistema educacional, per aconseguir un nivell fins aleshores no existent, es procedí a nacionalitzar empreses, i gradualment a reduir el sector privat de manera que l'estat dins d'un procés gradual anés fent-se seus els diferents sectors econòmics del país. És patent que fins no fa gaire en aquest període de 25 anys d'història de Birmània totes les indicacions feien creure en una estabilitat política resguardada per l'exèrcit i assentada en el poble i ningú es qüestionava l'ordre en aquest indret del món així com la incombustibilitat política del general Ne Win del qual, no obstant se'n començaren a sentir comentaris el darrer any d'una possible dimissió i conseqüentment s'especulà amb la seva successió que per altra banda sembla que ell mateix anà preparant. Amb ocasió del 5è congrés del Partit del Programa Socialista Birmà (PPSB) del mes d'agost de l'any 1985 San Yu va ésser nomenat successor de Ne Win i va accedir a la vice-presidència del partit mentre que Ake Yo i Sein Lwin varen ser altra vegada elegits secretari general i secretari general adjunt del partit, ambdós generals ja jubilats que junt amb d'altres antics col·laboradors del cap de l'estat seguien controlant el poder. Cal afegir que San Yu ja havia substituït a Ne Win en la presidència de la república l'any 1981 encara que aquest continuava sent president del partit i per tant exercint el poder des del lloc clau del partit.

Crisi socio-econòmica

No es pot treure importància a la tasca que va començar el consell revolucionari però és evident que encara que es portessin a terme grans empreses falta saber si aquestes varen donar els fruits esperats o bé no ho aconseguiren en la mesura del que s'esperava d'elles i si la situació del país era favorable a l'estratègia a seguir en aquesta tasca. El que sí és evident és que en la segona meitat dels anys vuitanta es produí un cert estancament econòmic, una disminució de la producció d'arròs i en part a conseqüència dels nivells tècnics actuals que no possibiliten un increment; per altra banda varen disminuir en gran mesura els ingressos procedents a la importació sobretot a conseqüència de la caiguda dels preus mundials de l'arròs la qual cosa repercuteix en la disminució de la capacitat d'importar matèries primeres o material de reposició i productes farmacèutics; en aquests

Birmània entremig de 5 estats i un oceà

moments el servei del deute extern es menja més de la meitat dels mitjans que procedeixen de les exportacions i aquestes segueixen disminuint.

Els ingressos procedents de les exportacions giren entorn del 53% per l'arròs, el 27% la teca i un 10% pels productes derivats de la pesca; el principal conreu és l'arròs que representa el 46% de les terres fèrtils i és el 8è productor mundial i el 2on per habitants; el bosc és una font important de recursos ja que és el primer productor mundial de teca. En el terreny de la mineria i la indústria la primera representa un 7% del PNB; Birmània extreu 1,3 milions de tones de petroli per any per un consum de 1,1 milions de tones i reserves de 8 milions.

Per altri, extreu 800 milions de metres cúbics de gas natural que consumeix totalment; les reserves de gas són en aquest moment després de la descoberta del delta del Irrawadi de l'ordre dels 3 bilions de m³; pel que fa a la indústria se centra en l'esforç de substituir les importacions encara que tot l'aparell productiu és de tecnologia molt superada.

Tot i que hi hagi factors de caràcter internacional que repercuteixin en la majoria de països del tercer món, en el cas de Birmània —amb independència d'aquesta qüestió— les causes principals de la crisi són de caràcter intern, els mètodes burocràtics i militars de direcció en tenen força culpa. El darrer any s'abolí el control estatal del comerç dels nou productes agrícoles més importants amb la intenció d'estimular l'interès dels camperols per augmentar la producció i també es donà permís perquè particulars puguin exportar arròs. Aquestes mesures varen ser acompanyades de la desmonetització, és a dir, la retirada dels bitllets grans de la circulació i la seva anul·lació sense compensacions. L'interès anava dirigit a combatre el mercat negre però tingué conseqüències en altres sectors que no

n'eren mereixedors. Els resultats no produïren les millores esperades i afectaren la situació econòmica pel que es refereix al baix poder adquisitiu de les masses. Els preus han anat pujant, l'evolució de la taxa d'inflació el darrer any ha fet un salt important: oscil·lava pels voltants del 5% des de l'any 60 fins al 73, passant prop del 10% en la segona part dels anys 70 i fins la primera meitat dels 80.

S'observa un creixement inflacionari que oscil·lava entre el 5,7% l'any 83 a un 7% en el 86, per arribar al 21,6% el darrer any.

L'altre factor que té considerable importància en el desenvolupament en tots els estadis dels aspectes socio-econòmics dels països és la problemàtica de la guerrilla que unes vegades actua amb més força, altres amb menys, alternada amb períodes en els que hi hagué inactivitat.

La població birmana viu en la planúria central del país i es veu envoltada per les minories ètniques que principalment habiten les muntanyes que representen prop del 50% del territori nacional. Cal dir que no tots els moviments d'alliberament de les minories han respost a veritables interessos nacionalistes o de protecció dels seus valors ètnics, i culturals. Ha servit moltes vegades com a sistema d'encobrir grups de bandits dirigits per antics membres del Kuomintang en els que l'únic interès conductor era facilitar i encobrir el contraban de droga; nombroses minories que oscil·len entre els cent mil i cinc-cents mil habitants com són els karen, Pa-O, Wa, Lahu, Chin, Mizo, Mon, etc. s'han llençat a fer pel seu compte guerres d'independència que en el fons sols els ha mogut l'interès per poder aconseguir part dels guanys econòmics que representa l'heroïna de l'anomenat Triangle d'or. ■

Enric Crusat i de Abaria

Entrevista a Xavier Prats, un català a la FAO

«AGRADA MÉS ENSENYAR LA BANDERA D'UN PAÍS QUE NO LA DE L'ONU»

El nostre entrevistat és doctor enginyer forestal amb una llarga experiència a la FAO (Organització de les Nacions Unides per l'Agricultura i l'Alimentació). El 1950 va estar a Roma, més tard va treballar a Hondures tres anys en assistència tècnica, després fou cap de secció d'ensenyament per passar posteriorment al càrrec de director de Recursos Forestals de la FAO. En els darrers anys ha estat conseller especial del director general de la FAO. Entremig ha fet algun parèntesi professional, ha estat dos anys secretari general d'ICONA.

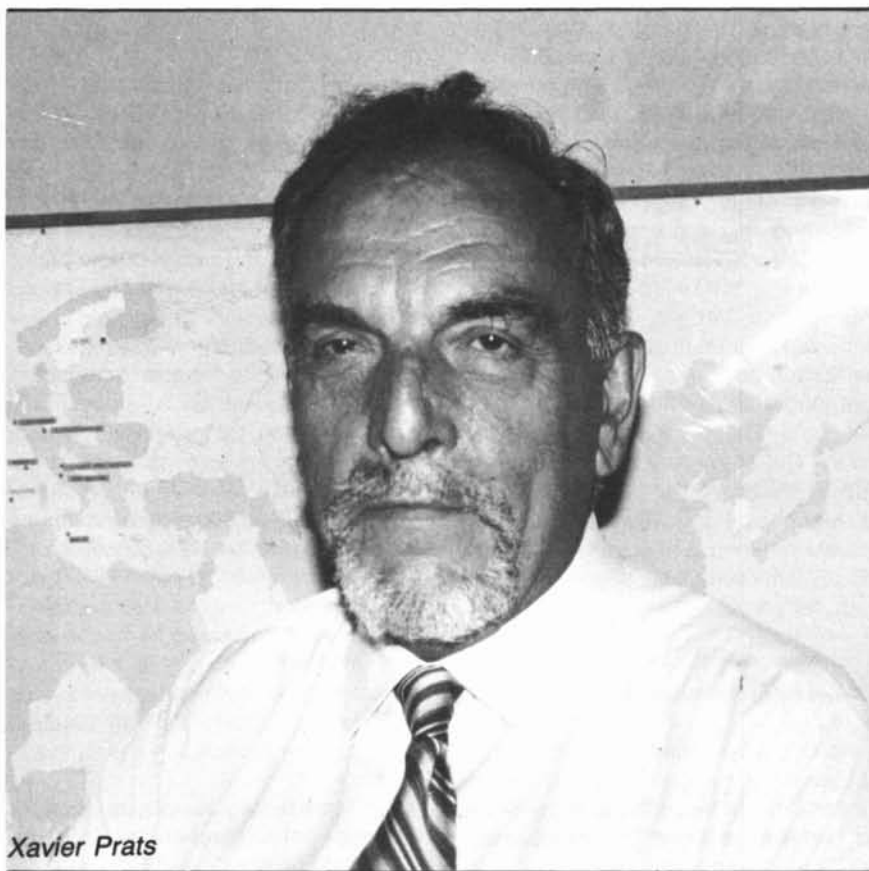
Degut a la seva professió ha visitat la major part de països de centramericà, llatinoamèrica i un bon nombre d'africans i asiàtics. Tot això fa possible que l'entrevistat ens pugui parlar i donar les seves impressions tant dels objectius de la FAO, com passar revista a la cooperació internacional al desenvolupament, així com fer una breu repassada al panorama mundial.

— **Hi ha alguna mena de nostàlgia després d'estar tant de temps al servei de la mateixa organització, ara que ja no hi treballa?**

— Bé, jo puc afirmar que sí. Però vull dir que quan una persona treballa amb molta il·lusió els anys passen molt de pressa. A més he estat en molts departaments diferents i sobretot en una infinitat de països, la qual cosa m'ha donat molta experiència i plenitud interior. Per altra banda, he treballat molt posant en marxa diverses escoles tècniques. D'aquesta manera puc pensar que l'esforç fet encara perdura. I desitjo que per molt de temps.

— **Quina conclusió ha tret en conèixer de prop la manera de viure en tants indrets diferents?**

— En primer lloc dir que hi ha països molt pobres. Tenen unes condicions econòmiques, socials, culturals i polítiques molt precàries. Aquest fet fa que

Xavier Prats

qualsevol persona reflexiva agafi consciència dels països pobres i per tant que actui en conseqüència. Jo crec que el més important per erradicar alguns problemes permanents entre països pobres i països rics, més que l'ajut estrictament material o econòmic, és l'educació. S'hauria de donar tota mena d'eines perquè fossin ells mateixos.

— **Moltes persones moren de gana cada any. És evident que la fam i per tant l'alimentació preocupen especialment l'organització. Quins són els criteris i els objectius per fomentar l'alimentació a les regions més necessitades?**

— Jo considero i així ho demostren diversos informes de la FAO, que a la terra hi ha espai per produir per a tota la població. Per altra banda hi ha distintes dificultats perquè sigui així: les sequedes, les plagues, el fred, les inundacions, els incendis, la contaminació, etc. Per tant cada zona té la seva problemàtica. També es podria parlar de les causes socials i polítiques que fan que el procés normal de producció agrícola, ramadera o pesquera no s'acabi amb normalitat. De totes maneres, la FAO té un especial objectiu que és la seguretat alimentària. Un altre aspecte és la concentració a l'Àfrica ja que

Xavier Prats

és la regió més afectada i amb això tothom hi està d'acord. Un altre punt és que els països siguin autosuficients. Un altre aspecte al qual dona molta importància l'organització és la cooperació entre els propis països del Tercer Món. Darrerament també s'insisteix en l'augment dels recursos industrials per satisfer l'alimentació.

— **La biotecnologia agrària pot ésser una solució per pal·liar el futur incert de la fam?**

— Ja he dit abans que a la terra hi ha espai suficient per a la producció per a tothom. Crec que el problema ara està més a la distribució. A més, pot ésser arriscat el fet de desconèixer el propietari de la nova forma de producció agrària, és a dir, segons qui la faci servir pot ser més negatiu que no pas favorable.

— **Ens podria fer un resum global dels diversos projectes que s'han fet darrerament a la FAO pel que fa als recursos naturals?**

— Bé, és una pregunta que caldria una bona estona per explicar-la, però a tall esquemàtic es podria dividir en tres grans branques. La primera és el control de la situació dels boscos forestals contrastant dades amb els països. Això ens diu si augmenten o disminueixen els boscos. També ens indica si la desertització augmenta, i aquí es podria

parlar de la ramaderia —les cabres— el nomadisme, etc. que hi tenen molt a veure. L'altra branca és la que fa referència a la matèria educacional. Totes les escoles forestals implantades en països pobres han estat creades o finançades per la FAO. El tercer punt és la conservació hidrogràfica que permet minvar el risc a les inundacions. Es podrien dir altres aspectes i fenòmens com el control de la contaminació, incendis, etc.

— **Quin ha d'ésser el paper dels verds o ecologistes?**

— Crec que han d'existir i exigir al màxim la conservació de la natura.

— **En quin punt es troba la cooperació internacional al desenvolupament?**

— Jo crec aferrissadament que avui dia hi ha massa bilateralisme i poc multilateralisme. Agradeixo més ensenyar la bandera d'un país que no pas la de l'ONU. Hondures, per exemple, rep dels EUA molta ajuda però Nicaragua no en reb gens. L'ajuda tècnica, econòmica o cultural no haurien de tenir color polític. Bolívia i el Paraguai, dos països que no tenen mar, necessiten tenir bones condicions de comerç, però la realitat és que no s'hi inverteix i el poc que es fa va a EUA. Tot i així penso que el continent més afectat ara és l'Àfrica. A Àsia

el problema de la producció i la distribució s'ha resolt, a l'Àfrica encara s'ha espallat. A l'Àfrica no hi ha hagut cap revolució. Fent un resum, la cooperació tècnica no és baixa, però hi ha molt bilateralisme. La cooperació econòmica és baixa. La cooperació de voluntaris té bones intencions i bona voluntat però no hi ha massa coordinació entre les ONG.

— **L'acord de reducció d'armament entre els EUA i la URSS signat ara fa un any, ha fet canviar el panorama mundial?**

— Sí, sens cap dubte. Es pot parlar d'alguns avenços concrets com la retirada de les tropes soviètiques de l'Afganistan, l'alto el foc a la guerra Irak-Iran, la bona predisposició a la pau al continent sud africà i també el desbloquejament de negociacions és favorable i molt important, però en molts petits i no tant petits països dels quals l'opinió pública internacional no en parla gaire, hi ha molts nens que no poden menjar. Els països rics tenen els mecanismes per canviar moltes coses.

Ramon Roca i Ribó

CEPAL/PNUD: PLAN ESPECIAL DE COOPERACIÓN ECONÓMICA PARA CENTROAMÉRICA

CAMPOS PRIORITARIOS DE ACCIÓN

Criterios utilizados

El Plan Especial de Cooperación Económica para Centroamérica tiene tres características. Primero, se concentra en aquellos aspectos económicos y sociales directamente ligados con la preservación y consolidación de la paz, lo cual le imprime carácter «especial» y «extraordinario». Segundo, pretende que la cooperación y los apoyos que se movilicen a ese propósito sean adicionales y distintos de aquellos que los países ya obtienen de la comunidad internacional y, de ser posible, en condiciones más favorables. Tercero, busca que sus acciones resulten consistentes con las prioridades de los gobiernos de la región y que complementen sus esfuerzos nacionales de desarrollo.

Las consultas realizadas con los gobiernos permitieron constatar, en gran medida, que las actividades relevantes a la pacificación resultan congruentes con la satisfacción de las grandes prioridades nacionales de los países. Por encima de las diferencias en grado de desarrollo y en los objetivos de las políticas nacionales, existe una elevada comunidad de intereses, originada en la profunda imbricación de los aparatos productivos y en el hecho de que las naciones centroamericanas enfrentan problemas comunes, a la vez que comparten las mismas aspiraciones.

Por otra parte, dada la magnitud de los obstáculos a la estabilización, la necesidad de revertir cuanto antes las tendencias recesivas y las orientaciones de la propia Asamblea General que alude a las «necesidades inmediatas de la región», conviene poner el acento en la identificación de acciones con impacto en el corto plazo. Si bien no cabría perder de vista el horizonte de largo término sobre el desarrollo centroamericano (modernización de los sectores productivos y distribución más equitativa de los frutos del crecimiento), conviene centrar la atención en proyectos cuyo período de ejecución se inicie en los próximos tres años.

En suma, los gobiernos han identificado relaciones en las estrategias de recuperación y desarrollo de las economías, donde resulta imprescindible el concurso de la comunidad internacional. El Plan recoge esas prioridades, indicando los principales canales de cooperación externa que conviene establecer, y los de programas que se encuentran en estado avanzado de maduración. Así, las acciones presentadas no constituyen un esquema cerrado. Al contrario, el Plan representa un punto de partida que requerirá seguimiento y ampliación.

Con base en las relaciones de los gobiernos, se han clasificado los proyectos del Plan, en las siguientes categorías: a) los que responden a necesidades de emergencia resultantes de los conflictos armados y de la reciente sequía; b) otros proyectos urgentes que requieren de acción inmediata, tales como los que se refieren a la deuda y a las necesidades de financiamiento para la reactivación del comercio intrarregional; c) los relacionados con la reactivación económica y el afianzamiento de la interdependencia e integración entre los países, y d) los referidos a problemas sociales, especialmente los orientados a combatir la pobreza extrema.

Programa de emergencia

El Plan Especial de Cooperación Económica articula necesidades y requerimientos inmediatos que surgen de la situación de emergencia que atraviesa la región y que incluyen *inter alia*:

- a) los efectos de la guerra en términos de movilización involuntaria de población y reparación de daños materiales, y
- b) las repercusiones de la sequía de 1987 que redujo la producción de granos y dió origen a la contracción de la oferta de la energía.

Asistencia a refugiados, desplazados y repatriados

El cese de hostilidades en Centroamérica plantea desafíos de distinta naturaleza. En efecto, durante los últimos diez años de conflicto han tenido lugar desplazamientos de poblaciones y emigraciones de alcances alarmantes. No se puede precisar con exactitud el número de las personas afectadas. Con excepción de la población directamente atendida por ACNUR, no existe información exacta sobre refugiados. Los gobiernos centroamericanos en su Plan de Acción inmediata establecieron que, de un total de aproximadamente 830 mil refugiados, repatriados y desplazados en los países de la región, requerirían atención inmediata alrededor del 80%.

En el caso de El Salvador, se ha determinado que la cooperación internacional para desplazados, refugiados y repatriados necesitaría cubrir una inversión de 43 millones de dólares, de los cuales el gobierno aportaría 5,3 millones. Existe una inversión comprometida de 18,6 millones de dólares y se requeriría financiamiento adicional de 20 millones. En el caso de Guatemala, el aporte externo requerido sería de 12 millones de dólares, en Honduras de 20 millones, en Nicaragua de 28 millones y en Costa Rica de 34 millones.

Asistencia alimentaria

La insuficiente disponibilidad de alimentos se origina en factores tanto de carácter estructural como coyuntural. En lo que va del decenio la producción agropecuaria ha estado estancada, reduciéndose su capacidad de satisfacer las necesidades de una población creciente. La asistencia externa ha venido cubriendo una parte del déficit alimentario.

La situación se agudizó en 1987 por la acción de diversas causas: una fuerte sequía afectó a la mayor parte de Centroamérica; los conflictos político-militares causaron daños en el aparato productivo; la poca disponibilidad de divisas dificultó las importaciones. En ciertos países ha surgido una situación de verdadera urgencia.

Los gobiernos centroamericanos y el Programa Mundial de Alimentos (PMA) han cuantificado los requerimientos inmediatos de alimentos con un valor cercano a los 104 millones de dólares. El PMA ha comprometido por un período de cinco años un total de 278 millones de dólares. A su vez, tiene

en cartera ocho proyectos que incluyen asistencia por 27 millones de dólares.

La ayuda alimentaria no debe constituirse en un rubro permanente de la oferta interna. No puede ni debe sustituir la capacidad que tienen los países centroamericanos de incrementar su producción. En el futuro inmediato, la ayuda alimentaria permitirá aliviar carencias coyunturales. En el largo plazo su aporte debe concebirse como un complemento que no desaliente la producción interna, ya que, de otra forma, se profundizará la dependencia del exterior.

Programa de Acción Inmediata

Posiblemente la principal restricción que enfrenta la subregión para iniciar el proceso de reactivación es el limitante financiero. El Plan Especial de Cooperación Económica destaca dos áreas de vital importancia que requieren de acción inmediata:

- a) La elevada carga de la deuda externa.
- b) Los requerimientos de financiamiento para reactivar el Mercado Común Centroamericano y atenuar desequilibrios temporales de balanza de pagos de los países.

Deuda externa

El compromiso de los países centroamericanos de cumplir con los servicios de la deuda externa se ha constituido en una de las grandes limitantes a una política de recuperación económica. En las condiciones presentes, no hay posibilidad alguna de alcanzar la reactivación económica regional y detener los sacrificios sociales, mientras se transfieren recursos significativos al exterior que debilitan enormemente el proceso interno de formación de capital. Por eso, conviene tomar las propuestas que siguen como un primer planteamiento que está ajustado a las necesidades de Centroamérica, pero que puede encontrar diversos obstáculos desde la óptica de la comunidad financiera internacional o de los países acreedores. En tal virtud, cabrá abrir un conjunto de negociaciones hasta aproximar las diversas posiciones en torno a fórmulas constructivas que contribuyan a hacer viable la reactivación económica de una zona crítica del Tercer Mundo. En 1980, la deuda de la subregión ascendía a 7.700 millones de dólares, mientras que a fines de 1986 subió a 17.200 millones. Nicaragua (5.700 millones) y Costa Rica (3.740 millones) absorbiendo más de la mitad de la deuda externa total; la de El Salvador (2.100 millones) fue la menor, seguida de la de Guatemala (2.640 millones) y la de Honduras (2.930 millones). El pago del servicio de la deuda pasó a representar el 25% de las exportaciones de bienes y servicios de Centroamérica, a más del 40% entre 1986-1987 y continúa acrecentándose.

Cabe destacar la urgente necesidad de encontrar soluciones a la restricción de los flujos netos de capital extranjero que potencialmente podrían estimular la recuperación económica. En principio, parece ineludible obtener recursos financieros en condiciones concesionales para que los países centroamericanos puedan aliviar la crisis de la deuda externa. En apoyo a este esfuerzo, las instituciones multilaterales de crédito podrían desempeñar un papel promotor catalítico ante la comunidad internacional.

Asimismo, algunos de los países de la región precisarán un alivio del servicio de la deuda que vaya más allá de las reestructuraciones periódicas que han caracterizado sus relaciones con sus acreedores en años recientes.

Deuda con agentes privados

A finales de 1986, la deuda externa de Centroamérica, contraída con bancos y agentes privados, ascendía a 4.900 mi-

llones de dólares, cuyo valor de mercado se calcula en un valor muy inferior. A fin de conciliar la regularización del servicio de la deuda con los objetivos mínimos de ajuste y reactivación económica, cabe considerar dos propuestas alternas.

Una primera opción consistiría en el canje de deuda en términos de precios de mercado, tomando en cuenta la capacidad de pago de los países deudores. En el marco de arreglos individuales de cada uno de los países centroamericanos, los nuevos documentos tendrían un plazo mayor de 20 años, con un único pago al final del mismo, con un período sustantivo de gracia, y una tasa de interés fija. Como garantía, se propone que Centroamérica constituya un Fondo Especial de Redención de Deuda que respalde el pago del principal, al final del período.

Otra opción consistiría en un canje voluntario de deuda, a valor de mercado, con los acreedores privados contando con la garantía de bonos cupón cero. Al efecto, el Banco Mundial u otra institución similar colocaría bonos a descuento (cupón cero) a 20 años plazo por un valor nominal equivalente al vencimiento al valor de mercado de la deuda centroamericana. Los bonos se trasladarían como un crédito de la institución emisora a Centroamérica y se utilizarían para garantizar una emisión centroamericana de bonos ordinarios que serían canjeados por la documentación de la deuda vieja en los mercados secundarios de los centros financieros internacionales.

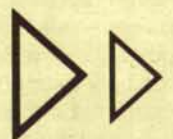
Deuda bilateral

El saldo de la deuda pública de carácter bilateral alcanzó, a fines de diciembre de 1986, un monto aproximado de 6.200 millones de dólares. Aquí parece aconsejable iniciar negociaciones donde se buscaría con flexibilidad: a) la concentración de un arreglo global entre los países acreedores y los países de Centroamérica que llevase la deuda bilateral a un plazo mayor de 20 años, una tasa de interés inferior a la del mercado con períodos sustanciales de gracia; b) alternativamente, la deuda bilateral de los países centroamericanos podría ser depositada en un fondo especial establecido en alguno de los organismos financieros regionales a cambio de la participación del acreedor en dicho fondo.

Además de la renegociación de la deuda bilateral, convendría solicitar, en el caso a), que los pagos por intereses y amortizaciones sean reciclados a la región en términos concesionales. Estos recursos, o los que provengan de la opción b), se asignarían a fortalecer los mecanismos financieros regionales con el fin de restablecer la liquidez de los países, propiciar la reactivación del comercio intrazonal, y financiar proyectos de desarrollo económico de largo plazo.

Deuda multilateral

El saldo de la deuda multilateral de Centroamérica suma aproximadamente 5.200 millones de dólares. En los últimos años los pagos del servicio de estos préstamos han excedido a los flujos por nuevas contrataciones. Revertir esa tendencia supone ciertamente acrecentar la capacidad regional de preparación y ejecución de proyectos, pero también parece indispensable flexibilizar las exigencias de contrapartida en moneda local y de condicionalidad, así como los ingredientes políticos en las decisiones de los organismos multilaterales.

Financiamiento para reactivar el Mercado Común Centroamericano y atenuar desequilibrios temporales de balanza de pagos de los países

Durante casi 20 años, el comercio intraregional fue un importante factor de estímulo al crecimiento de las economías centroamericanas. En algunos períodos, el intercambio amplificó los efectos favorables del comercio extraregional y, en otros, amortiguó los movimientos adversos de ese origen. También hubo impactos sobre las estructuras productivas, manifiestos en un significativo proceso de industrialización, que alentó el surgimiento de empresas que, por su tamaño, habrían resultado inviables en los mercados nacionales. Se expandieron los servicios del transporte, de comunicaciones y de intermediación y, en general, se propició la modernización de los sistemas productivos.

Así, la drástica contracción reciente del comercio intracentroamericano se ha constituido en un factor que, en contraste con el pasado, amplifica la crisis económica de los países. En consecuencia, cualquier apoyo por parte de la comunidad internacional que permita reactivar el comercio regional tendrá un efecto multiplicador al desatar las capacidades dinámicas del proceso de integración.

Reactivación económica y desarrollo social

Reactivación económica

El restablecimiento y la ampliación de los vínculos de interdependencia económica entre los cinco países de la subregión constituye una prioridad evidente.

Conviene adecuar el esquema de integración a las nuevas circunstancias. El intercambio comercial intracentroamericano debe contribuir a los esfuerzos tendientes a ganar eficiencia y competitividad frente a terceros mercados, y la integración debe perseguir la transformación y diversificación de las estructuras productivas de los países de la región mediante la adopción de acciones conjuntas para resolver problemas comunes.

Desarrollo social

A pesar de los innegables logros económicos y en mejoramiento social registrados en Centroamérica en las primeras tres décadas de la posguerra, un rasgo característico en los cinco países es la presencia de importantes contingentes de la población que viven en un estado de extrema pobreza. En algunos casos, hasta dos terceras partes de la población no pueden satisfacer las necesidades básicas más elementales. Trátase de un fenómeno complejo de carácter estructural, asociado a una distribución muy desigual de los activos, las oportunidades y el ingreso, una de cuyas principales manifestaciones se encuentra en la deficiente inserción de la población económicamente activa en los mercados de trabajo.

Esta situación se ha agravado en el presente decenio. Al sesgo regresivo de las políticas de ajuste adoptadas por los países —que han reducido en forma dramática el componente de gasto social (educación, salud y vivienda) en los presupuestos gubernamentales—, se suman las consecuencias de los conflictos armados.

La distancia entre la situación presente de las poblaciones

en estado de pobreza y un nivel mínimo de satisfacción de las necesidades básicas debe ser reconocida como una deuda social. Ello tiene un aspecto de corto plazo que consiste en llenar los requerimientos indispensables de alimentación y nutrición de los hogares menos favorecidos y, uno de mediano plazo, que implica el aumento sostenido de la producción y del ingreso de los sectores pobres.

Avanzar en los procesos de pacificación y democratización supone orientar acciones hacia la eliminación de esas carencias, disminuyendo progresivamente la enorme deuda social acumulada. Tal acción ayudaría a impedir la multiplicación de las fisuras sociales que suelen desembocar en recrudecimiento de los conflictos y la violencia social. El nuevo rumbo crea la necesidad de establecer mecanismos donde los distintos grupos se transformen en coautores y coejecutores activos de las estrategias de acción y desarrollo.

RESPONSABILIDAD INTERNA E INTERNACIONAL

Es obvio que la responsabilidad primaria del desarrollo de cada país recae en su propia sociedad y gobierno, por lo que este planteamiento quedaría incompleto sin aludir a la tarea que corresponde a los Estados centroamericanos en la formulación y ejecución del componente económico y social de los acuerdos adoptados en Guatemala el 7 de agosto de 1987. El esfuerzo interno es pivote fundamental del desarrollo, sin el cual la cooperación externa no puede cumplir su cometido.

Esfuerzo regional y disposición externa en favor de la paz y el desarrollo constituyen los ingredientes catalíticos de un programa que permita retomar la senda del progreso y de la modernización democrática en Centroamérica. Los gobiernos y pueblos de la región han dado el primer paso con los Acuerdos de Esquipulas.

Corresponde ahora a la comunidad internacional refrendar el espíritu de los principios fundamentales que inspiraron la Carta de las Naciones Unidas. Sin duda, la amplitud de la cooperación externa en beneficio de las naciones del Istmo Centroamericano marcará los derroteros de las nuevas normas de convivencia económica y política entre los centros industrializados y el Tercer Mundo.

Font: CEPAL
n° 463, maig 1988